

V Bruseli 13. novembra 2023
(OR. en)

15151/23

SOC 743
EMPL 530
EDUC 421
ECOFIN 1143

POZNÁMKA

Od:	Predsedníctvo
Komu:	Výbor stálych predstaviteľov/Rada
Predmet:	Európsky semester 2024: zelené kolektívne vyjednávanie – diskusia o smerovaní

Delegáciám v prílohe zasielame orientačnú poznámku predsedníctva na uvedenú tému na účely diskusie o smerovaní na zasadnutí Rady (EPSCO) 27. novembra 2023.

Európsky semester 2024: zelené kolektívne vyjednávanie

diskusia o smerovaní

USMERNENIE NA DISKUSIU

„Zelené kolektívne vyjednávanie pre spravodlivú zelenú transformáciu“

Dekarbonizácia hospodárstva, energetická efektívnosť, obehové hospodárstvo a všeobecnejšie zmena klímy sú teraz hlavnými otázkami politického programu Európskej únie a jej členských štátov. Dokazuje to Európska zelená dohoda a rôzne iniciatívy v rámci nej, ako je balík *Fit for 55*, ktorý prispieva k dosiahnutiu klimateckej neutrality do roku 2050, ako sa stanovuje v európskom právnom predpise v oblasti klímy, a reformy a investície podporujúce zelenú transformáciu vrátane iniciatívy *REPowerEU* a národných plánov obnovy a odolnosti v kontexte fondov *NextGenerationEU*.

Spravodlivý prechod ku klimateckej neutralite je kľúčovou výzvou našej doby a má ďalekosiahle dôsledky pre mnohé oblasti vrátane práce a sociálnych vecí. Väčšia zamestnanosť, dôstojné pracovné podmienky a ochrana životného prostredia si nemôžu navzájom konkurovať. Naopak, sú vzájomne prepojené, dopĺňajú sa a tvoria spoločný program, ktorý má slúžiť blahobytu spoločnosti a potrebám podnikov a pracovníkov. Európska zelená dohoda a opatrenia smerujúce k sociálnej únii musia byť riadne formulované a vzájomne prospešné na všetkých úrovniach. V Európskom pilieri sociálnych práv sa uznáva aj význam zelenej transformácie a jej vplyv na sociálne práva a výzvy v oblasti zamestnanosti.

Zelená transformácia prináša príležitosti, ale aj výzvy v oblasti zamestnanosti a pracovných podmienok, ktorých dosah bude v nadchádzajúcich rokoch citeľnejší. Rovnako ako v iných oblastiach musí sociálny dialóg medzi európskymi inštitúciami, vládami a medziodvetvovými a odvetvovými sociálnymi partnermi zohrávať významnú úlohu pri vymedzovaní a vykonávaní politík v oblasti životného prostredia a energetiky; všeobecnejšie aj pri všetkých politikách súvisiacich so zelenou transformáciou z dôvodu ich vplyvu na zamestnanosť a pracovné podmienky.

Z tohto dôvodu sa v odporúčaní Rady zo 16. júna 2022 o zabezpečení spravodlivej transformácie na klimaticky neutrálne hospodárstvo, ktorého cieľom je prehodnotiť sociálno-ekonomické vplyvy zelenej transformácie, členské štáty vyzvali, aby v úzkej spolupráci so sociálnymi partnermi prijali a vykonávali balíky opatrení na podporu spravodlivej transformácie. Konkrétne sa tieto balíky politik považujú za rozhodujúce pri vypracúvaní opatrení na podporu ľudí, odvetví a území, ktoré sú najviac ovplyvnené zelenou transformáciou. Platí to najmä v situácii, keď sú sociálne politiky zamerané na riešenie energetickej transformácie vo väčšine členských štátov stále vo veľmi skorom štádiu a sociálny dialóg je kľúčom k ich účinnému rozvoju.

Ako sa uviedlo v oznámení Komisie z 25. januára 2023 „Posilnenie sociálneho dialógu v Európskej únii: využitie jeho plného potenciálu na riadenie spravodlivej transformácie“, zmysluplný sociálny dialóg a účinné kolektívne vyjednávanie sú nevyhnutné na určenie vyvážených riešení spoločných pre podniky a odborové zväzy s cieľom podporiť spravodlivý prechod na dekarbonizované hospodárstvo a propagovať zelenú a sociálnu Európu.

Členské štáty musia okrem toho zabezpečiť priaznivé prostredie pre bipartitný a tripartitný sociálny dialóg vrátane kolektívneho vyjednávania na všetkých úrovniach vrátane systematického, zmysluplného a včasného zapojenia sociálnych partnerov do navrhovania a vykonávania politik zamestnanosti a sociálnych politik a prípadne hospodárskych a iných verejných politik, a to aj v kontexte európskeho semestra.

Plenárne zasadnutie Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru prijalo 14. júna 2023 stanovisko „Zelené kolektívne vyjednávanie: osvedčené postupy a vyhliadky do budúcnosti“¹.

Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) vo svojom stanovisku uvádza, že podniky a pracovníci musia mať k dispozícii vhodné možnosti na to, aby sa mohli zapojiť do úsilia na podporu ochrany životného prostredia a v boji proti zmene klímy. Pri rešpektovaní úlohy vnútroštátnych pracovnoprávných vzťahov a autonómie sociálnych partnerov je podpora zeleného kolektívneho vyjednávania spôsobom, ako venovať pozornosť zelenej transformácii.

¹ <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/green-collective-bargaining>

EHSV sa domnieva, že diskusia o environmentálnych otázkach v súvislosti s kolektívnym vyjednávaním sa týka vyjednávateľných doložiek – ako vyplýva z príkladov v prílohách k vyššie uvedenému stanovisku – medzi sociálnymi partnermi v kontexte kolektívnych zmlúv, ktoré majú priamy a nepriamy vplyv na životné prostredie. Tieto doložky sa môžu okrem iného vzťahovať na:

- a) vplyv činnosti podnikov na životné prostredie;
- b) ochranu pracovníkov pred vplyvmi životného prostredia a zmeny klímy;
- c) vplyv zelenej transformácie na činnosť podniku z hľadiska organizácie práce, zmien v profesijných profiloch a zručnostiach pracovníkov;
- d) vnútorné monitorovanie uplatňovania podmienok uvedených v písmenách a), b) a c).

V záveroch a odporúčaní uvedeného stanoviska EHSV vyzýva Úniu a členské štáty, aby naďalej podporovali opatrenia a iniciatívy, ktoré podnietia podniky a pracovníkov prispôsobiť sa zelenej transformácii, a aby okrem iných opatrení zvažili koncepciu delegovaných zamestnancov, ktorí by pôsobili ako zástupcovia alebo kontaktné osoby pre environmentálnu transformáciu v otázkach súvisiacich s environmentálnou a ekologickou transformáciou pracoviska.

Na európskej nadodvetvovej úrovni sa zelená transformácia a jej výzvy v oblasti práce riešili napr. vo vyhlásení európskych sociálnych partnerov z 30. mája 2017 o využívaní potenciálu zelenej ekonomiky na vytváranie pracovných miest² alebo v odporúčaní z 9. decembra 2021 o obehovom hospodárstve v rámci sociálneho dialógu³.

Napriek viacerým uvedeným iniciatívam by sa úloha sociálneho dialógu a kolektívneho vyjednávania pri riadení a zabezpečovaní spravodlivej zelenej transformácie mohla ďalej posilniť.

² https://www.buiness-europe.eu/sites/buseur/files/media/position_papers/social/2017-05-30_european_social_partners_statement_on_greening_economy_for_jobs_creation.pdf

³ https://resourcecentre.etuc.org/sites/default/files/2021-11/Final%20report%20circular%20economy_Recommendations_v3_0.pdf

Vzhľadom na niektoré existujúce dohody vo viacerých európskych odvetviach a podnikoch, ktoré sa citujú v uvedenom stanovisku EHSV, je potrebné pokročiť smerom k zelenému kolektívnemu vyjednávaniu, v ktorom sociálni partneri na rôznych úrovniach vyjednávania zohrávajú významnú úlohu pri zvyšovaní udržateľnosti, odolnosti a produktivity podnikov, ako aj ich angažovanosti v záujme dôstojnej práce.

Možným obsahom zeleného kolektívneho vyjednávania by mohol byť:

- vplyv zelenej transformácie na zamestnanosť a územnú a sociálnu súdržnosť,
- vytváranie zelených pracovných miest,
- prechod medzi rôznymi odvetviami činnosti a požadovaná kvalifikácia a rekvalifikácia pracovníkov,
- mobilita v mestách s cieľom dostať sa na pracoviská,
- energetická efektívnosť vo výrobnnej činnosti a pri poskytovaní práce,
- informovanie pracovníkov a konzultácie s nimi prostredníctvom vymenovania zástupcov pre zelenú transformáciu alebo ich účasti v špecializovaných výboroch,
- odborná príprava v oblasti životného prostredia pre zmluvné strany kolektívnych zmlúv.

Všetky tieto otázky by sa mali riešiť z rodového hľadiska.

Okrem toho treba zvážiť aj úlohu kolektívneho vyjednávania v súvislosti s vytváraním spravodlivých pracovných podmienok a predchádzaním pracovným rizikám spôsobeným zmenou klímy, ako sú extrémne teploty alebo iné nepriaznivé poveternostné javy, vzhľadom na ich veľký vplyv na zdravie a bezpečnosť pracovníkov.

A napokon, zelené kolektívne vyjednanie môže byť vhodným nástrojom na podporu väčšej demokracie na pracovisku a zároveň umožniť, aby sa Európska zelená dohoda a sociálna únia navzájom dopĺňali, a to aj vzhľadom na ciele stanovené v pilieri sociálnych práv.

Ministri sa v tejto súvislosti vyzývajú, aby si vymenili názory na tieto otázky:

- Ako môže kolektívne vyjednávanie podporiť boj proti zmene klímy, zvýšiť environmentálnu udržateľnosť a sprevádzať spravodlivý prechod ku klimatickej neutralite? Má váš členský štát nejaké nedávne skúsenosti so zeleným kolektívnym vyjednávaním a osvedčené postupy v tejto oblasti?
 - Aké opatrenia by Únia, členské štáty a sociálni partneri mohli prijať na podporu zeleného kolektívneho vyjednávania, a to pri rešpektovaní autonómie sociálnych partnerov? Akú úlohu by mohol zohrávať európsky semester?
-